

ПОД-СЕКЦИЯ 6. Теория, практика и методы обучения.

Підварко Т.О.

старший викладач кафедри
інструментального виконавства
та музичного мистецтва естради
Мелітопольського державного
педагогічного університету імені
Богдана Хмельницького

ТВОРЧА САМОСТІЙНІСТЬ ЯК ПРОВІДНА УМОВА ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Ключові слова: творча самостійність, музикування, самостійна робота, самовдосконалення.

Keywords: creative independence, music, independent work, self-improvement.

Становлення творчої самостійності майбутніх фахівців є однією з найбільш актуальних проблем сучасної педагогіки, особливо актуальною для сфери музичної освіти, де розкриття творчого потенціалу студентів є однією з головних завдань навчання.

Діяльність вчителя музичного мистецтва пов'язана з прочитанням, трактуванням і актуалізацією музичного твору, вона відображає різноманітний світ його почуттів, життєвого досвіду, загальних і професійних знань.

Становлення творчої самостійності студентів як однієї з найважливіших креативних якостей особистості є значущою сходинкою до формування їх музично-виконавської компетенції.

Творча діяльність, як відомо, є вищим ступенем пізнання дійсності і розкривається у відборі та узагальненні життєвих явищ в індивідуальній формі їх сприймання. Сучасні дослідники розглядають самостійність майбутнього вчителя музичного мистецтва в декількох напрямках: як перетворювальну пізнавальну діяльність (А.Г.Арчажникова, Н.А.Белая, Є.І.Булатова, В.О.Іщенко, Т.П.Лізньова, Г.М.Падалка та ін.); у дисертаційних дослідженнях І.Бабакової, Ж.Дебелой,

Н.Зелінської, Л.Коваль, Л.Кувіко, М.Перельштейна, Р.Рахімбаєвої, С.Рижової, О.Хижної, присвячених вивченню музично-педагогічної діяльності студентів, творча самостійність виступає об'єктом спеціального аналізу.

Як зазначає О.Горожанкіна «під самостійною роботою майбутнього вчителя музики у сфері виконавської діяльності треба розуміти комплекс психолого-педагогічних дій, спрямованих на усвідомлення змісту художнього образу, що реалізується студентом без участі викладача і являє собою одну з найважливіших передумов набуття професійної майстерності вчителя» [1].

На думку Н.Згурської, особливістю творчої самостійності у сфері виконавства є те, що вона має слухову природу, а її дві структурні частини, внутрішня і зовнішня, виявляються у відповідних сторонах музичного слуху. Втручаючись в процеси розучування нотного тексту та створення ідеального виконавського образу, інтонаційна активність внутрішнього слуху збуджує продуктивну роботу мислення, його творчу самостійність, сприяє самореалізації й самовдосконаленню особистості. На погляд дослідниці, зовнішній музичний слух у вигляді дійового слухового самоконтролю набуває великого значення з переходом ідеального виконавського образу у реально-практичну інтерпретаторську діяльність [2].

Г.Г.Мозгальова зазначає, що творча самостійність майбутнього вчителя максимально розвивається в процесі спеціально організованої та свідомо керованої розумової діяльності, спрямованої на усвідомлення змісту художнього образу. Вона базується на діяльності внутрішньослухової сфери, характеризується оригінальністю і самобутністю, є якістю особистості вчителя [3].

Діяльність вчителя музичного мистецтва в загальноосвітній школі вимагає відповідної професійної підготовки, вдосконалення всіх сторін його особистості в процесі освіти, формування цілеспрямованості, наполегливості, самовладання, розвитку спеціальних професійно-важливих якостей. Як справедливо вказує В.І.Муцмахер, в процесі фахової підготовки вчителя музики в умовах

індивідуальних занять з виконавчих дисциплін закладені невикористані резерви формування і розвитку зазначених якостей [4].

Успішність розвитку творчої самостійності залежить від зацікавленості студента, його працездатності й дисциплінованості, правильно визначеного плану навчання (відповідно до індивідуальних якостей студента), чіткості поставлених художньо-виконавських завдань, правильного діагнозу причин труднощів, що виникають, точності вказівок щодо способів роботи над твором.

Самостійна робота є найважливішою формою навчального процесу, що забезпечує безпосередній вплив на формування таких параметрів кваліфікаційної характеристики майбутнього вчителя музичного мистецтва, як мобільність, вміння прогнозувати ситуацію і активно впливати на неї, вміння самостійно оцінювати свою роботу тощо. При цьому необхідно, щоб студенти бачили позитивні результати своєї праці, а пережитий ними успіх в навчанні сприяв трансформації опосередкованого інтересу в інтерес безпосередній. Музично-виконавська підготовка студентів характеризується високим рівнем самостійності, тому для ефективної музично-виконавської діяльності вчителя музичного мистецтва необхідні наступні якості:

- ініціативність, вміння ставити мету, бачити проблеми та завдання, знаходити засоби їх вирішення;
- вміння знаходити рішення в умовах, що змінюються або нових умовах;
- вміння аналізувати, творчо мислити, здійснювати вибір засобу вирішення проблеми;
- вміння критично аналізувати та оцінювати результати музично-виконавської діяльності.

Ми розуміємо поняття «творча самостійність» в музично-виконавській підготовці студента, а саме з дисципліни «Основний музичний інструмент», як вміння без сторонньої допомоги орієнтуватися в незнайомому музичному матеріалі, правильно розшифрувати авторський текст, вміння розкрити ідейно-образний зміст п'єси через особисту, власну інтерпретацію авторського тексту,

готовність самостійно відшукати ефективні шляхи, прийоми і засоби втілення художнього задуму, це здатність критично оцінити результати власної музично-виконавської діяльності.

Самостійні заняття студентів з виконавських дисциплін ґрунтуються на закріпленні матеріалу, що опрацьовується на заняттях з викладачем. Для розвитку творчої самостійності студентів необхідно їх залучати до різноманітних форм творчого музикування, це читання з листа, як найдоступніша форма музикування і одне з найважливіших музично-виконавських умінь, ескізне проходження музичних творів, що застосовується для накопичення виконавського репертуару студента і для збагачення його музично-виконавського досвіду, гра в ансамблі, що також є однією з активних форм залучення студентів до творчого музикування.

Отже, творча самостійність студента в музично-виконавській діяльності – це здатність самостійно обирати принципи та засоби спрямовані на творче пізнання і освоєння музики, засобів її виконання, постановку і пошук рішення музично-виконавських завдань, вдосконалення засобів художньо-образного інтонування музики, самовдосконалення і реалізацію творчих здібностей майбутнього вчителя музичного мистецтва і є необхідною умовою успішного оволодіння всіма видами знань, виховання неординарної особистості.

Література

1. Горожанкіна О. Самостійна робота як складова розвитку мислення майбутнього вчителя музики // Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент : зб. наук. пр. Вип. 5 / [редкол. : Мадзігон В. М., Євтух М. Д., Чебикін А. М. та ін.]. - Київ : [б. в.], 2010. - С .149-162.

2. Згурська Н.М. Розвиток творчої самостійності як основа формування музично-виконавської культури майбутнього вчителя // Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики. Зб. статей. - К.: УДПУ ім. М. П. Драгоманова, 1997. - С.299-301.

3. Мозгальова Н.Г. Творча самостійність - провідна умова формування музичного мислення вчителя. // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка і психологія. - Вип. 5. - 2001. - С. 177-180

4. Муцмахер В. И. О развитии профессионально значимых качеств личности учителя-музыканта / В. И. Муцмахер // Музыка в школе. - 1989. - №4. - С. 24-27.